

Lidija Šaravanja
Poslijediplomski sveučilišni studij Jezikoslovlje
OŠ Vladimir Nazor, Čepin
lidija31431@gmail.com

Argumentna struktura psiholoških glagola u hrvatskom jeziku

Polazeći od postavki generativne gramatike i služeći se odgovarajućom metodologijom, ovaj rad proučava ponašanje psiholoških predikata u hrvatskom jeziku te povezivanje sintaktičkih i semantičkih osobina argumenata unutar njihove argumentne strukture. U kontekstu postojećih istraživanja u engleskom jeziku (Grimshaw, 1990, Radford, 1998) promatraju se sintaktičke, morfosintaktičke i semantičke osobine proučavanih predikata. Psihološki se predikati na temelju načina povezivanja sintaktičkih i semantičkih osobina svojih argumenata dijele u dvije skupine koje u literaturi na engleskom jeziku imaju nekoliko različitih naziva, a u ovom se radu nazivaju *psihološkim glagolima doživljavanja* (PGD) i *psihološkim glagolima uzrokovanja* (PGU). Između ostaloga, te se dvije skupine razlikuju prema načinu na koji su njihovi argumenti uskladeni u svojoj sintaktičkoj i semantičkoj istaknutosti, a postojanje vanjskoga argumenta (engl. *external argument*), osim prema mjestu u međuprojekcijskom stupnju V', određuje se i prema preklapanju sintaktičke kategorije subjekta i semantički najistaknutijeg argumenta koji predikat veže (Grimshaw, 1990). U drugom se dijelu rada nastoje odrediti kategorijalna obilježja svih pojavnih mogućnosti unutarnjih (engl. *internal arguments*) i vanjskih argumenata obiju skupina psiholoških predikata te morfosintaktičke osobitosti prelaska glagola iz jedne skupine u drugu (PGU u PGD i PGD u PGU). Promatrajući procese nominalizacije i vezanja anafore, primjećujemo potrebu za dodatnim kriterijima prilikom određenja vanjskoga argumenta, odnosno subjekta, jer neki zaključci temeljeni na primjerima iz engleskog jezika ne odgovaraju svim pojavama u hrvatskome jeziku. To se uglavnom odnosi na proširenje razina analize dodavanjem pragmatičkoga kriterija. U radu se definiraju određene zakonitosti u zbivanjima unutar argumentne strukture psiholoških glagola, a neka se pitanja ostavljaju otvorenima za daljnja istraživanja.

1. Uvod

Jezični izrazi čovjekovih subjektivnih doživljaja očekivano su raznovrsni i maštoviti, a njihova se privlačnost različitim jezikoslovnim disciplinama čini neiscrpnom. Ovaj se članak bavi nekim značajkama psiholoških predikata i njihove argumentne strukture u hrvatskom jeziku prije svega sa stajališta sintakse, zatim i semantike, pragmatike te morfologije.

Psihološki predikati prepoznati su kao zasebna skupina zbog specifičnosti svoje argumentne strukture. U hrvatskoj su literaturi sadržani u nekoliko glagolskih skupina ili se ograničavaju na glagole koji znače neugodno osjećanje kao što su strah, gnušanje i sl. (Katičić¹, 2002, Barić, 2005). U ovom će radu pogled na takve predikate biti bliži onomu Radforda (1998) i Grimshaw (1990) te će se promatrati kao skupina glagola koji izriču psihološko stanje, odnosno doživljaj subjekta ili pak promjenu psihološkog stanja objekta kojemu je subjekt uzročnik. Zbog naravi značenja i raznovrsne pojavnosti u metaforama (*Njegov ju je pogled sledio. Suha zemlja žudi za kišom.*) čini se da je strogu granicu s ostalim glagolima nemoguće odrediti, čak i kada se u obzir uzme struktura njihovih argumenata, pa će primjeri upotrijebljeni za dokazivanje tvrdnji u tekstu biti reprezentativni i prototipni. Za potrebe ovoga rada potvrda pripadnosti psihološkoj glagolskoj skupini pronalazi se u zbroju leksičko-semantičkih osobina glagola i sintaktosemantičkih osobina njegove argumentne strukture, o čemu će se govoriti u nastavku. Primjeri su najvećim dijelom nastali oslanjanjem na jezičnu intuiciju autorice, potvrđeni su pojavnicama u Anićevu (2000) rječniku i Hrvatskom cjelovitom jezičnom korpusu. Teorijski okvir rada temelji se na teoriji generativne gramatike u koju je od šezdesetih godina dvadesetog stoljeća postupno uključivana semantička teorija. Teorija upravljanja i vezanja (Chomsky, 1982) i minimalistički program (Chomsky, 1995) poslužili su kao polazište za promatranje sintaktičkih, semantičkih i morfoloških osobina psiholoških predikata, njihovih pojava oblika, te ponašanja u procesima nominalizacije i vezanja anafore. Pojmu argumentna struktura pristupa se sa stajališta Grimshaw (1990) i Radforda (1997), iako se ne prihvaćaju sve njihove postavke isključivo i u potpunosti². Jedan od razloga tomu jest različito ponašanje psiholoških predikata u određenim situacijama u hrvatskom i engleskom jeziku, jeziku na kojem se temeljilo proučavanje i zaključivanje navedenih autora.

1.1. Nazivi ključnih pojmova

S obzirom na leksičko-semantičku strukturu, psihološki glagoli u svoju radnju ili zbivanje na različite načine uključuju semantičke, odnosno tematske (θ ³) uloge doživljavača i uzročnika. U rečenici (1a) Julia doživljava/osjeća ljubav prema slušanju glazbe, a slušanje glazbe u njoj izaziva/uzrokuje osjećaj ljubavi, pa možemo reći da je u toj rečenici Julia *doživljavač*, a slušanje glazbe je *uzročnik* njezina doživljaja.

- (1) a. Julia voli slušati glazbu.
- b. Vlatko umiruje svog djeda.
- c. Julia voli svoj glas.

1 Psihološki se predikati kod Katičića (2002) mogu naći navedeni u skupinama glagola osjećanja, strahovanja, htijenja te duševnoga stanja. Valja napomenuti i da ne pripadaju svi glagoli navedeni u ovim skupinama pojmu *psihološki glagol* koji će se rabiti u nastavku.

2 O njihovim različito postavljenim hijerarhijskim ljestvicama tematskih uloga više u 2.

3 Naziv je nastao od grčkog slova θ izgovor kojega je blizak engleskom nazivu pojma »tematski« (*thematic*).

Prema sintaktičkoj ulozi doživljavača radnje koju izriču, ti glagoli u literaturi imaju nekoliko naziva. Prema Cordoni (2001) to su *Experiencer-Subject Psych Verbs (ESPV)* »psihološki glagoli sa subjektom kao doživljavačem« i *Experiencer-Object Psych Verbs (EOPV)* »psihološki glagoli s objektom kao doživljavačem«, Grimshaw (1990) prema istom ih kriteriju dijeli u skupine *fear* »bojati se« i *frighten* »plašiti«⁴, a Belletti i Rizzi (1988) u skupine *temere* »bojati se« i *preoccupare* »brinuti se«. Analogno spomenutim podjelama ovdje će se te dvije skupine nazvati *psihološkim glagolima doživljavanja (PGD)* (1a) i *psihološkim glagolima uzrokovanja (PGU)* (1b).

Tematske uloge koje predikat dodjeljuje svojim neposrednim i neizostavnim sudionicima nazivaju se *argumentima*, a kojoj gramatičkoj kategoriji oni mogu pripadati određuju kategorijalna odabirna (selekcijaska) obilježja toga predikata, tzv. *c-obilježja* koja proizlaze iz njegovih leksičkih obilježja. Tako možemo reći da glagol *voljeti* ima c-obilježje [VP] u rečenici (1a) i c-obilježje [NP] u rečenici (1c).

1.2. Psihološki glagol

Terminološki problem proizašao je iz pokušaja semantičkog određenja i shematizacije navedene glagolske skupine s obzirom na značenjske osobine njezinih članova. Naziv psihološki glagol odnosno psihološki predikat, uvriježen u hrvatskoj literaturi za skupinu glagola kojih je argumentna struktura predmetom ovog rada, doima se preuopćenim, odnosno nepreciznim. Kako se psihologija bavi proučavanjem ljudske duše, ali i uma⁵, te se između ostaloga bavi i kognitivnim i neurološkim procesima, izraz psihološki nadređen je izrazu koji bi potpuno i bez ostatka obuhvatio značenje spomenutih glagola. Riječ je o glagolima koji pripadaju značenjskoj domeni psihološkoga i iskazuju emocionalno stanje ili izazivanje emocionalnoga stanja (osjećaja), no ne pokrivaju onaj dio domene koji se odnosi na umno. Također bi bilo neprecizno nazvati ih osjećajnicima jer osjećaji mogu biti i psihološke i fizičke naravi, a spomenuti se glagoli odnose samo na osjećaje psihološke naravi. Nadalje, naziv doživljajni mogao bi se na prvi pogled činiti prikladnim, to više što se podudara s nazivom najistaknutijeg argumenta (doživljavača)⁶, međutim ni on nije posve prikladan. Doživjeti se mogu psihička stanja, ali i konkretni događaji koji pripadaju širokoj domeni fizičkoga (*doživjeti strah/poraz/uhičenje/prijelaz stoljeća...*). U ovom se trenutku čini da bi naziv emocionalni⁷ bio prikladniji naziv jer se on odnosi upravo na takvo značenje koje možemo prepoznati kod svih predstavnika te skupine glagola, u njemu se preklapaju domena psihičkoga, osjećajnog i doživljajnog, kako je prikazano crtežom.

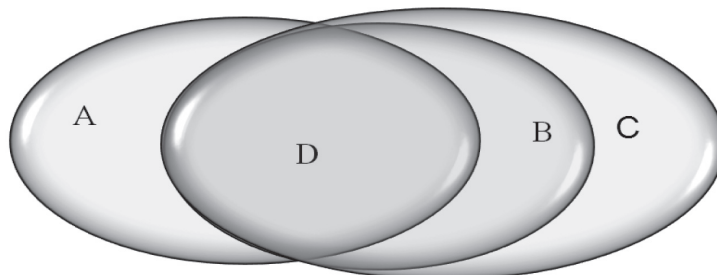
4 Ona ih naziva i *psychological state predicates* »psihološki predikati stanja« te *psychological causatives* »psihološki predikati uzrokovanja«.

5 »Suvremena psihologija bavi se proučavanjem osjeta i percepcije, mišljenja, jezika i govora, pokreta, motiva, učenja, konflikata, vještina, stavova i vjerovanja povezanih s društvenim kulturnim kontekstom.« Petz (2005:385)

6 Više o istaknutosti argumenata u 2.

7 Leksikografi nude i riječ *psihični*, koja bi mogla konkurirati kao prihvatljiv naziv. Prema rječničkom pojašnjenju ta se riječ odnosi na »duševno, doživljajno, subjektivno; sve ono što se javlja kao subjektivni proces, doživljaj... skup subjektivnih procesa koji su neposredno dostupni samo doživljavaocu«. Petz (2005:379)

Dijagram 1. Značenjske domene: A – psihološki; B – osjećajni; C – doživljajni; D – emocionalni (zajednički dio skupova A, B i C)

Unatoč navedenim obrazloženjima, u radu će se radi terminološke ujednačenosti rabiti naziv psihološki glagoli.

2. Argumentna struktura

Naziv argumentna struktura (a-struktura) odnosi se na strukturu sintaktičkih, kao i na strukturu tematskih⁸ uloga koje predikat otvara. U literaturi se on katkad poistovjećuje s jednom ili drugom strukturom, stoga, kada se govori o strukturi tematskih uloga, valja napomenuti da njihovo određenje nije jedinstveno, nego se sagledava iz različitih, ali bliskih kutova. Većina se autora slaže s tvrdnjom da je a-struktura uvjetovana leksičkim osobinama glagola⁹, no promišljanja i stavovi o tematskim ulogama razlikuju se između ostaloga terminološki, brojem i međusobnim odnosima nadređenosti uloga. Takva se odstupanja lako daju uočiti u različitosti hijerarhijskih ljestvica koje kategoriziraju argumente prema njihovoj istaknutosti u odnosu na sudjelovanje u relevantnom zbivanju. Nepostojanje takve jedinstvene hijerarhijske ljestvice upućuje na presudnost faktora jezične intuicije i znanja o svijetu pri njezinu definiranju. Za usporedbu navode se dva različita pristupa. Radford (1997:163) niz započinje temom ili pacijensom iza kojega slijede agens/uzročnik¹⁰, doživljivač¹¹, zatim recipijens/posesor i na poslijetku cilj. Grimshaw (1990:7) na drugi je način imenovala tematske uloge i odredila im redoslijed:

8 "From the semantic point of view, the most general notion of thematic role (type) is A SET OF ENTAILMENTS OF A GROUP OF PREDICATES WITH RESPECT TO ONE OF THE ARGUMENTS OF EACH. (Thus a thematic role type is a kind of second-order property, a property of multiplace predicates indexed by their argument positions.)" Dowty (1991:552, autorova isticanja).

9 Govoreći o a-strukturi, Grimshaw ističe povezanost između leksičkih i gramatičkih obilježja predikata: "The term refers to lexical representation of grammatical information about predicate. The a-structure of a lexical item is thus a part of its lexical entry." Grimshaw (1990:1).

10 'AGENT/CAUSER = Instigator of some action (*John killed Harry*)' Radford (1997:163, autorova isticanja)

11 'EXPERIENCER = entity experiencing some psychological state (*John felt happy*)' Radford (1997:163, autorova isticanja).

I will assume the version of the hierarchy in which the Agent is always the highest argument. Next ranked is Experiencer, than Goal/Source/Location, and finally Theme...

Promatrajući u navedenim ljestvicama argumente koje psihološki predikati vežu u svoju strukturu, doživljavača i uzročnika, primjećujemo da su ih navedeni autori smjestili na različita mjesta, odnosno u različite odnose na ljestvici. Grimshaw uzročnika ne prepoznaje kao samostalnu tematsku ulogu, po njoj je on sadržan u posljednjoj ulozi na ljestvici – temi¹², dok je prema Radfordu uzročnik (tematski ravnopravan agensu) iznad doživljavača, što je u literaturi ipak rjeđa relacija. To za sobom povlači i pitanje usklađenosti sintaktičkih i semantičkih uloga koje najčešće sinkronizirano prate ljestvicu istaknutosti.

Doživljavačem nazivamo argument, vanjski ili unutarnji, koji je sudionik radnje ili zbivanja u emocionalnom stanju izazvanom tom istom radnjom izrečenom predikatom. Uzročnika ćemo u ovom radu promatrati kao sudionika koji svojim djelovanjem ili postojanjem, izravnim ili neizravnim, izaziva određeno emocionalno stanje kod doživljavača. Iako u različitim ostvarenjima a-strukture psiholoških predikata uzročnik može ići u smjeru agensa, a doživljavač u smjeru pacijensa (zbog semantike glagola, semantike argumenata ili izvanjezične stvarnosti), tematske uloge argumenata u ovom tekstu bit će svedene na dvije spomenute.

2.1. Vanjski i unutarnji argumenti

Naziv vanjski (engl. *external*) argument uglavnom se odnosi na subjekt rečenice, iako postoje i stajališta koja nadopunjuju i modificiraju takvu jednostavnu podjelu na vanjske i unutarnje argumente, poput teorije istaknutosti (engl. *Prominence theory*) Jane Grimshaw. Grimshaw jasno razlikuje a-strukturu (pri čemu podrazumijeva argumentnu strukturu sintaktičkih uloga) od strukture tematskih uloga i tvrdi da najistaknutiji tematski argument ne mora biti ekvivalentan subjektu, koji je najistaknutiji sintaktički argument¹³. Ako između njih postoji podudaranje, tj. ako su im poravnane sintaktička i semantička istaknutost, tada tu leksičku jedinicu možemo nazvati najistaknutijim, odnosno vanjskim argumentom. Unutarnji argumenti (engl. *internal arguments*) ostali su neizostavni sudionici zbivanja izrečenog predikatom.

Grimshaw svoju teoriju istaknutosti zasniva na nedvojbeno definiranom redoslijedu sintaktičkih tematskih uloga. Ona ne ostavlja prostora za preispitivanje kategorije subjekta, tj. njegova odnosa s bližim, odnosno daljim objektom, te sa sigurnošću stavlja uzročnika na zadnje mjesto na hijerarhijskoj

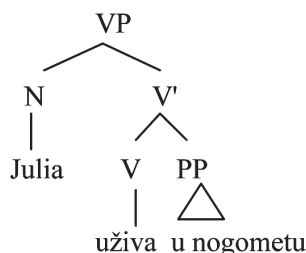
12 Ni Jackendoff (1972:45) ne navodi uzročnika u hijerarhijskoj ljestvici tematskih uloga, nego ga prepoznaje u temi. Svoje argumente za takvo promišljanje podastire na primjerima glagola *impress* »impresionirati«, *strike* »činiti se« i *regard* »smatrati«.

13 Ovakvo promišljanje valja usporediti s Fillmoreovim (1968), prema kojemu je izbor subjekta uvjetovan hijerarhijskom ljestvicom tematskih uloga na takav način da argument na najvišem mjestu bude ostvaren kao subjekt.

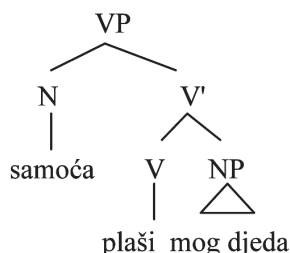
ljestvici¹⁴. Iako se prihvaćanje jednog određenog načina vrednovanja tematskih uloga čini nezahvalnim upravo zbog različitih aspekata i pristupa problemu¹⁵, teorija istaknutosti pokazala se korisnom u detaljnijem bavljenju a–struktururom psiholoških predikata. Za ovaj rad nije presudno opredijeliti se za jedno određeno stajalište o ljestvici tematskih uloga, nego će se spomenuti i usporediti nekoliko različitih.

Kod osnovne podjele na vanjske i unutarnje argumente bitno je spomenuti Chomskoga (1995), koji i strukturu prikazuje kako je ona potaknuta mjestom određenog argumenta u međuprojekcijskom stupnju V'. U dubinskoj strukturi glagola objekti se nalaze unutar V'–projekcije, dok je subjekt izvan nje.

(2) a.

(2) b.

Prema Chomskome, predikat sa svojim leksičko–semantičkim obilježjima izravno određuje tematsku ulogu svojim unutarnjim argumentima, a posredno, kao cijela V'–projekcija, određuje tematsku ulogu subjekta. U struktururom opisu pod (2a) glagol *uživati* dodjeljuje tematsku ulogu uzročnika svomu komplementu, koji je ostvaren kao PP, a cijela V'–projekcija usko ograničava tematsku ulogu subjekta na ulogu doživljavača s predvidljivim leksičkim obilježjima [+živo, +emocionalno], što znači da c–obilježje V'–projekcije može biti isključivo [NP]. To međutim nije slučaj i sa psihološkim glagolima uzrokovanja gdje V'–projekcija jasno određuje tematsku ulogu subjekta kao uzročnika, no ne određuje mu leksička obilježja te mu može dodijeliti više od jednoga c–obilježja. Tako na mjestu subjekta koji je uzročnik radnje može stajati imenska skupina kao u (2b), infinitivna klauza kao u (2c) ili zavisna rečenica kao u (2d).

(2) c. Anu plaši *ostati sama kod kuće*.

d. Anu plaši *što mora ostati sama kod kuće*.

14 Isto čini i Saeed (2009), koji za uzročnika rabi naziv *stimulus*, dok se kod nekih autora (Radford, 1998) uzročnik nalazi iznad doživljavača, ili pak i nije zasebno naveden, nego je sadržan u jednoj od ostalih tematskih uloga.

15 Dowty (1991:548) govori o fluidnoj naravi tematskih uloga u lingvistici: "Although many linguists seem to assume that linguistic theory should include a finite (and short) language–universal canon of thematic roles – including the familiar members Agent, Patient, Goal, Source, Theme, Experiencer, Instrumental etc. – no one that I know of has ever attempted to propose a complete list. There is disagreement even on the most familiar roles, e.g. on whether Theme, usually 'something that moves or changes state', can be 'assigned by' a stative predicate; and on whether Theme is the same role as Patient or distinct from it. New candidates for thematic roles are being introduced all the time..."

Zaključno se može tvrditi da je doživljavač, bez obzira na svoju sintaktičku ulogu, isključivo NP s obilježjima [+živo, +emocionalno]¹⁶. Prema Chomskome, on može biti i vanjski i unutarnji argument, ovisno o tome zauzima li dio a-strukture PGD-a ili PGU-a (2a-b).

Uzročnik, s druge strane, nije na takav način ograničen leksičkim obilježjima, a njegova c-obilježja mogu biti NP, VP, PP i CP, što je vidljivo u primjerima (2a-d). U a-strukturi PGD-a uzročnik može biti PP, CP, VP (3e) te NP koja može biti u akuzativu, genitivu, dativu ili instrumentalu (3a-d). Doživljavač u a-strukturi PGU-a može biti realiziran u manje pojavnih oblika – u akuzativu i u dativu (3f-g) unutar NP-a te kao PP (3h).

3) a. Volim <i>te</i> .	3) f. Plaše <i>me</i> nepoznati osjećaji.
b. Bojim <i>te</i> se.	g. Sve <i>mi</i> to godi.
c. Divim <i>ti</i> se.	h. Izazvala je paniku <i>među mještanima</i> .
d. Ponosim se <i>tobom</i> .	
e. Bojim se <i>za nju</i> .	
	Bojim se <i>da će prestati</i> .
	Bojim se <i>ući</i> .

Razvidno je da prema postavkama Chomskoga vanjski argument može imati više oblika nego što ih ima vanjski argument prema teoriji istaknutosti. Teorija Jane Grimshaw u određenje uvodi semantički kriterij te postojanje takvoga argumenta uvjetuje poravnanošću njegove semantičke i sintaktičke istaknutosti. Međutim oba promišljanja zanemaruju dva momenta koja se u određenim situacijama čine relevantnima. Jedan je pragmatičke naravi i odnosi se na pragmatičku istaknutost koja bi trebala biti inherentna kategoriji subjekta (Kučanda 1999), pa topik iskazan kosim padežom ne biva prepoznat kao gramatički subjekt te ne zadovoljava uvjete za vanjski argument, iako su mu umjesto sintaktičke i semantičke poravnane semantička i pragmatička istaknutost. Drugi se moment odnosi na semantičku složenost argumenata zbog koje različite imenske skupine mogu imati različite uloge u a-strukturi istog predikata, što se može dogoditi i zbog uvjetovanosti širim diskurzivnim ili izvanjezičnim kontekstom.

2.2. Pojavni oblici

Nakon pregleda c-obilježja argumenata i njihove tematske istaknutosti promotrit će se suodnos pripadnika PGD-a i PGU-a u okviru morfosintaktičkih ostvarenja njihovih semantički recipročnih parova. Interpretirajući značenje argumenata unutar a-strukture bilo kojega psihološkog predikata, uopćeno bismo mogli reći da, ako postoji uzročnik promjene psihičkog stanja nekog doživljavača putem određene radnje odnosno zbivanja, tada postoji i doživljavač kojemu se mijenja psihičko stanje zbog djelovanja toga uzročnika. Drugim riječima, ako postoji predikat čiji uzročnik izaziva određeno stanje kod doživljavača, trebao bi postojati i takav njemu recipročan, kojemu doživljavač dolazi u to isto stanje

16 Kod takvog se zaključivanja nisu uzele u obzir idiomatske konstrukcije.

zbog utjecaja uzročnika ($S_{\text{doživljivač}P_1O_{\text{uzročnik}}} \leftrightarrow S_{\text{uzročnik}P_2O_{\text{doživljivač}}}$)¹⁷. Međutim glagoli se prema takvom kriteriju različito ponašaju. Najveći dio promatranih glagola može prijeći iz jedne skupine u drugu ($P_1 \leftrightarrow P_2$) ne gubeći pri tome svoje argumente i ne mijenjajući stanje te zadržavajući do određene mjere prvotnu propoziciju. Takav se prelazak može dogoditi na tri prepoznatljiva načina. Jedan je način preoblikovanje PGD-a u PGU dodavanjem prefiksa istoj osnovi ili zadržavanjem istog oblika uz eventualnu promjenu prijelaznosti, što ne utječe znatno na semantiku glagola niti na njegova c-obilježja (4a-b).

4) a. *Veselim se povratku kući.* → *Povratak kući me veseli.*

→ *Razveselio me povratak kući.*

b. *Brinem se zbog loših uvjeta na cesti.* → *Brinu me loši uvjeti na cesti.*

Brinem zbog loših uvjeta na cesti. → *Zabrinjavaju me loši uvjeti na cesti.*

Drugi se način preoblikovanja, zastupljen u znatno manjem broju primjera od prethodnoga, ostvaruje s pomoću supstitucije novom leksičkom jedinicom primjerenoga značenja (4c-d).

4) c. *Bojim se tvojih ishitrenih odluka.* → *Tvoje me ishitrene odluke plaše.*

d. *Uživam u svježem zraku.* → *Godi mi svjež zrak.*

U glagolskom je paru *uživati-goditi* sinonimija očigledna, no nije prototipne naravi jer je riječ o mogućim razlikama u intenzitetu doživljenih emocija, te o aktivnijem sudjelovanju doživljivača na mjestu vanjskoga argumenta u odnosu na istu theta-ulogu na mjestu unutarnjeg argumenta.

Treći je način preoblike supstitucija novim, semantički ispražnjenim glagolom poput *činiti* ili *izazivati*¹⁸. Predikati nastali takvom preoblikom ne pripadaju tipičnim psihološkim glagolima iz nekoliko razloga. Oni se razlikuju po c-obilježjima¹⁹ te kao zasebne leksičke jedinice ne podliježu spomenutim leksičko-semantičkim kriterijima²⁰, a kao dijelovi dvočlanih sintagmi udaljava ju se od prototipa u smjeru idiomatskih izraza (4e).

4) e. *Ponosim se tobom.* → *Izazivaš ponos u meni.*

→ *Činiš me ponosnom.*

Osim glagola koji neosporno pripadaju jednoj od triju navedenih skupina, postoje i takvi glagoli kod kojih se preoblika iz jedne skupine u drugu, ako je uopće moguća, ostvaruje na nešto drukčiji način od spomenutih. Riječ je o glagolima kojima je doživljivač u strukturi PGU-a topikalizirani, pragmatički najistaknutiji argument te ga možemo nazvati logičkim subjektom u kosom padežu²¹. Takav je, primjerice, glagol *sviđati se*, njemu je nemoguće na bilo koji način prijeći u PGD bez promjena na prvotnoj propoziciji, a argument s theta-ulogom doživljivača logički je subjekt. Sljedeća dva glagola koja će se ovdje

17 Razvidna je sličnost s preoblikom iz pasivnoga u aktivno stanje.

18 Takvim se sintagmama vrlo lako mogu prepoznati ekvivalenti u engleskom jeziku koji sadrže glagol *make* »činiti« - *make proud/envious/jealous* »činiti ponosnim, zavidnim, ljubomornim«.

19 Vidi 2.1.

20 Vidi 1.2.

21 Vidi Kučanda (1999a).

spomenuti kao predstavnici navedene skupine jesu *gaditi se* i *gnušati se*. Oba glagola mogu na dva ravnopravno ovjerena načina prijeći iz jedne skupine u drugu. Jedan je način zadržavanjem oblika i zamjenom postojećih argumenata unutar a–strukture, drugi je način uvođenjem semantički ispražnjenog glagola. Čini se da su *gnušati se* i *gaditi se* glagoli »dvojnici« jer im je osim sinonimnoga značenja identična a–struktura, kako u skupini PGD tako i u skupini PGU. Ipak, u govoru će se *gaditi se* češće pojavljivati kao PGU, dok će *gnušati se* prevladati kao PGD.

Tablica 1. Prijelaz PGU u PGD²²

PGU	PGD
Svida mi se odgovor.	–
Gade mi se njihove laži. Njihove laži u meni izazivaju gadenje.	On je osjećao, da se ja gadim od njega. U erotici sam se gadio otvorenih nježnosti. (Ivo Kozarčanin, <i>Sam čovjek</i> , 1937.)
Kao da joj se gnuša taj prizor... (Josip Eugen Tomić, <i>Melita</i> , 1899.) Taj prizor u njoj izaziva gnušanje.	Gnušaju se nad njihovim kukavičlukom. (Ivan Aralica, <i>Psi u trgovištu</i> , 1979.) Gnušam se laži.

Posljednja skupina izdvojena u ovome dijelu glagoli su poput *poraziti*, *impresionirati*, *zadiviti*, koji se u aktivnom stanju pojavljuju samo kao pripadnici PGU–a. Prilikom prelaska u PGD ti glagoli mijenjaju stanje i postaju pasivni. Kako je to jedina skupina u kojoj članovi nemaju svoje propozicijski recipročne parove, takve za koje vrijedi spomenuti simbolički prikaz $S_{\text{doživljivač}}P_1O_{\text{uzročnik}} \leftrightarrow S_{\text{uzročnik}}P_2O_{\text{doživljivač}}$ može se postaviti pitanje pripadaju li uopće takvi glagoli psihološkim glagolima. Ako se promotre njihova a–struktura i theta–uloge, tada je pripadnost psihološkim glagolima neosporna, no kada bi se kao kriterij postavila mogućnost pojavljivanja u obje skupine – PGD i PGU bez promjene stanja te postojanje doživljivača kao vanjskoga argumenta, pripadnosti ne bi bilo. U ovom se radu takvi isključivi kriteriji neće postavljati, a posebnost navedene skupine pripisat će se dozvoljenim pojavnim razlikama unutar iste psihološke glagolske skupine.

Pojavni oblici kategorizirani u ovom ulomku svrstani su u tri, odnosno četiri okvira ovisno o inherentnim im morfosintaktičkim osobinama. Podrobnijom analizom mogu se uočiti i druge posebnosti, a postojeće skupine detaljnije opisati ili razložiti na manje.

3. Nominalizacija²³

U nastavku će se govoriti o pojedinim osobinama nominaliziranih ustrojstava psiholoških predikata s naglaskom na naslijeđenu im argumentnu struk-

22 Primjeri u tablici nastali su na temelju jezične intuicije, a potvrđeni su i nadopunjeni primjerima iz Cjelovitog hrvatskog jezičnog korpusa kako bi se prikazale spomenute mogućnosti prijelaza među glagolskim skupinama.

23 Više o nazivima poimeničenje, supstantivizacija te nominalizacija u Kuna (2007).

туру. U tu se svrhu valja prisjetiti svojstava sintaktičkih i semantičkih uloga argumenata jer će se promatranje procesa nominalizacije zasnivati na tim dvjema dimenzijama. Nominalizirani predikat u pravilu zadržava svoju a-strukturu u odnosu na tematske uloge argumenata, no sintaktička a-struktura nastale imenske skupine stvara se po drukčijim pravilima. Zbog velikog broja načela prisutnih u tom procesu ovaj će se rad baviti samo nekima.

3.1. Imenice glagolske semantike

Promatramo li nominalizirane oblike kojih je glava NP-a imenica glagolske semantike, primjerice: *radost*, *veselje*, *tuga* itd. nasuprot glagolskim imenicama koje završavaju na *-nje*, kao što su npr. *radovanje*, *razveseljavanje*, *tugovanje* itd., možemo primijetiti dosljednost i nedvojbenost pri interpretaciji tematskih uloga (5a-c).

- (5) a. Klara *se raduje* pjesmi.
- b. *Radost* (Klare) prema pjesmi.
- c. Klarina *radost* (prema pjesmi).

U navedenom je primjeru glava NP-a *radost* naslijedila tematske uloge doživljavača i uzročnika od *radovati se* te zadržala subjekt rečenice kao svoj subjekt²⁴, morfološki iskazan posvojnikom na mjestu odrednika (specifikatora) u (5c) ili genitivom na mjestu dopune u (5b).

Kao i agentivna skupina u pasivu, uzročnik, u (5a) u sintaktičkoj ulozi objekta, u nominaliziranom obliku P-umetanjem zauzima položaj u prijedložnoj skupini s prijedlogom *prema*. Izostavimo li jedan od argumenata kao što pokazuju primjeri (5b-c), uloga preostalog argumenta zaključuje se i bez širega jezičnog ili izvanjezičnog konteksta. Što se tiče tematskih uloga, isto se događa i kod PGU-a, kako vidimo u primjerima (6a-c).

- (6) a. Pjesma *raduje* Klaru.
- b. *Radost* (Klare) prema pjesmi.
- c. Klarina *radost* (prema pjesmi).

Možemo zaključiti da doživljavač u nominaliziranim ustrojstvima nastalim i od PGD-a i od PGU-a može biti ostvaren ili posvojnim oblikom na mjestu odrednika NP-a ili genitivom na mjestu dopune. Promotrimo li odrednika NP-a, primjećujemo da on iz morfoloških razloga može uzeti posvojni oblik samo ako se sastoji od jedne leksičke jedinice, te mu prije navedenim leksičkim obilježjima doživljavača možemo dodati i obilježje [+pojedinačan]. Imenice u množini i zbirne imenice iz istih razloga u hrvatskom jeziku neće biti ostvarene kao posvojni oblici, nego će stajati u genitivu iza glave NP-a kao u (7a-b).

- (7) a. Ljubav *njegove sestre* prema glazbi.
- b. Ljubav *sestara* prema glazbi.

Osim o morfosintaktičkim obilježjima, iz navedenih se primjera može zaključiti i o nestanku asimetrije između istaknutosti sintaktičkih i semantičkih

24 Mihaljević (1998:223) i Kuna (2007:133) posvojni pridjev na mjestu odrednika smatraju subjektom NP-a.

uloga argumenata nominaliziranih oblika. Ostvarenjem doživljavača na mjestu subjekta kod poimeničenih PGU-a o kojima je riječ u ovom ulomku poravnavaju se njegova semantička i sintaktička istaknutost, te on postaje vanjski argument prema kriterijima ranije spomenute teorije istaknutosti.

Tablica 2. Simetrija u a-strukturi nominaliziranih ustrojstava

	<i>Pjesma raduje Klaru.</i>	<i>Klara se raduje pjesmi.</i>	<i>Klarina radost prema pjesmi</i>
sintaktičke uloge	subjekt objekt	subjekt objekt	subjekt objekt
semantičke uloge	doživljavač uzročnik	doživljavač uzročnik	doživljavač uzročnik

3.2. Glagolske imenice na -nje

U ovome će se ulomku pokušati prikazati argumentna struktura imenica koje završavaju na *-nje*, a izvedene su od psiholoških glagola nesvršenoga vida koji pripadaju skupini PGU (*posramljivati*, *ohrabrivati*, *razveseljavati*) jer imenske skupine nastale od takvih predikata u određenim okolnostima dopuštaju asimetriju između sintaktičkih i semantičkih uloga svojih argumenata, a njihovo tumačenje može biti trojako, na što upućuju tri moguća tumačenja (8a–c) imenske skupine pod (8).

- (8) Marijino ohrabrivanje
- Elizabeta je ohrabivala Mariju.
  - Marija se ohrabivala.
  - Marija je ohrabivala Elizabetu.

Za razliku od imenica glagolske semantike kojima ishodišni glagoli uglavnom mogu pripadati objema skupinama psiholoških predikata, kod glagolskih imenica na *-nje* jasno se prepoznaje glagol od kojeg su nastale, njegova pripadnost jednoj od dviju spomenutih skupina te njegov vid. Iako bi takva transparentnost imenice na prvi pogled mogla upućivati na njezinu jasnu interpretaciju, izostavi li se jedan argument, a-struktura tematskih uloga može se tek slutiti (8a–c). Doživljavač u takvim nominaliziranim ustrojstvima nije jedina moguća tematska uloga na mjestu odrednika, to jednako tako može biti i uzročnik (8c), što čini recipročnu semantičku razliku.

3.2.1. Povratni i prijelazni glagoli

Predikat se u (8b) može tumačiti kao pravi povratni glagol (kao u primjeru (9a)) kojemu povratnu osobnu zamjenicu »se« možemo zamijeniti njezinim dužim oblikom »sebe«, a subjekt i objekt ostvareni su u jednoj leksičkoj jedinici²⁵. Ovdje se postavlja pitanje koju tematsku ulogu ta leksička jedinica

25 U ovakvim slučajevima s ishodišnim povratnim glagolom, doživljavač je istodobno i uzročnik.

ostvaruje, s obzirom na to da ona kao subjekt PGU-a, prema do sada uočenim pravilima, kodira uzročnika, a kao objekt istoga predikata – doživljavača. Odgovor bi mogao ležati u postojanju drugoga mogućeg tumačenja istog predikata kojemu bi subjekt neosporno kodirao doživljavača koji trpi radnju, uzročnik (ostvariv kao prijedložna skupina s prijedlogom *od*) bio bi izostavljen²⁶, a cijela bi konstrukcija tada dijelila zajedničke osobine s pasivnima²⁷ kao što se može primijetiti u (9b).

(9) a. Marija se ohrabrivala prisjećajući se svoga oca.

b. Marija se ohrabrivala iznimno teško, unatoč svim našim naporima.

U takvoj interpretaciji predikat je u aktivnom obliku prijelazni glagol, a njegova se a-struktura u odnosu na (8a) promijenila na način svojstven tvorbi pasiva²⁸ (*Ljudi peku rakiju u listopadu.* → *Rakija se peče u listopadu.*). Nadalje, ako promotrimo odnos između (8a) i (8b), možemo vidjeti da je bez dodavanja afiksa predikatu te bez bitne razlike u značenju objekt prijelaznog glagola postao subjektom povratno upotrijebljenoga istog glagola. Kada bismo k tomu zanemarili leksičke osobine tog argumenta [+osobno, +živo] i bez većih ograničenja prihvatili Mihaljevićevu tvrdnju, gotovo da bismo takve glagole mogli poistovjetiti s ergativnima: »...Naziv se međutim proširio tako da se rabi za glagole kod kojih imenska skupina koja ima istu tematsku ulogu može biti jednom subjekt, a drugi put objekt istog glagola.« (Mihaljević, 2002:267)

3.2.2. Ambigvitet

Pored gore spomenutih sličnosti s ergativnim glagolima i srodnosti s pasivnim oblicima, predikati iz 3.2. imaju još jednu važnu osobinu u nasljeđivanju a-strukture o kojoj će ovdje biti govora. Radi se o mogućnosti pojavljivanja uzročnika u posvojnomo obliku na mjestu odrednika nominalizirane inačice takvog predikata. Upravo zbog te njihove značajke, kao što je već ranije spomenuto, imenske skupine poput (8) mogu zrcaliti dva recipročna značenja, jedno u kojemu odrednik NP-a ima ulogu doživljavača (10a) i drugo u kojemu je on uzročnik zbivanja (10b).

(10) a. Marijino ohrabrirvanje urodilo je plodom, napokon se odvažila.

b. Marijino ohrabrirvanje Elizabete sve nas je nadahnulo.

Ambigvitet nominalnih ustrojstava s odrednikom u posvojnomo obliku nije svojstven samo imenskim skupinama poput (8), zbog čega se ne može tvrditi

26 Grimshaw (1994) podastire dokaze o nepripadnosti *by-phrase* »imenske skupine s prijedlogom *od*« argumentnoj strukturi nominalnih i pasivnih konstrukcija, te ih tumači kao dodatke koji se pod nekim uvjetima mogu linearno nizati unutar rečenice, što bi za argumente bilo negramatički.

27 Prema Katičiću (2002:157) u pasivnoj preoblici kada »...subjekt temeljne rečenice nije izrečen, aktivni glagolski oblik može se zamijeniti povratnim. Tada se aktivnom glagolskom obliku doda enklitični akuzativ povratne zamjenice.«

28 S. Ivšić (1970:347) govori o sličnosti povratnih glagola s pasivnim oblicima: »Poznato je da su neki medijski oblici u nekim je. jezicima služili kao pasivni oblici, i to zato što radnja ostaje na subjektu. Kako su pak reflektivni oblici posve bliski medijskim (znamo da se grčki medij prevodi u nas često reflektivnim oblicima) mogli su se i reflektivni oblici razviti u pasivne, npr. *ta se knjiga mnogo čita.*«

da je ona posljedica specifičnosti a–strukture psiholoških glagola²⁹. Njezina pojavnost u takvim strukturama moguća je samo u spoju određene podskupine glagola (3.2.) i posvojnih oblika na mjestu odrednika.

Iako se mogućnost raznolike interpretacije jednoga jezičnog izraza može prepoznati kao osobinu ili prednost bogatoga jezika, jednako tako možemo gledati i na mogućnost preciznog izražavanja govornikovih misli i namjera. Jedan od načina izbjegavanja ambigviteta u izrazima poput (8a) jest dopunjavanje a–strukture odnosno prosljeđivanje svih argumenata ishodišnog predikata na glavu nastale NP (11a–b) te proširivanje jezičnog (10a–b) ili izvanjezičnog konteksta.

- (11) a. Marijino ohrabriranje od strane Elizabete
- b. Marijino ohrabriranje Elizabete
- c. ohrabriranje Marije

Drugi je način izbjegavanje spornoga posvojnog oblika u sintagmama u kojima on ima ulogu doživljavača, odnosno njegovo premještanje iza glave NP–a i preoblikovanje u genitiv (11b–c).

4. Antecedens i koreferentna anafora³⁰

Osim u do sada spomenutim postupcima nominalizacije te određivanja vanjskog argumenta, posebnosti a–strukture psihološke predikatne skupine daju se uočiti i u koreferiranju antecedensa s anaforam. Odnos anaforičkih povratnih³¹ i povratno–posvojnih zamjenica s koreferentnim antecedensima, što je tema ovoga ulomka, promatra se uglavnom u isključivo jezičnom kontekstu (Glovacki–Bernardi, 2004), osim u rijetkim slučajevima kada to može biti nedostavno (14c). Poznato je da uvjete za antecedensa (prema teoriji upravljanja i vezanja, engl. *Government and Binding Theory – GB Theory*) zadovoljavaju gramatički, odnosno tematski najistaknutiji rečenični argumenti – subjekti. Međutim u slučaju hrvatskih PGU–a događa se posebnost koja ide u prilog ranije spomenutoj teoriji istaknutosti, ali se i protivi nekim stavkama te teorije. Tu je posebnost moguće povezati s teorijom istaknutosti kada se promotri asimetrija između sintaktički najistaknutijeg i tematski najistaknutijeg argumenta, odnosno subjekta – uzročnika i objekta – doživljavača. U primjerima (12a–c) uzročnike c–obilježja NP, VP i CP identificirat ćemo kao subjekte prema sintaktičkim te prema semantičkim kriterijima nekih autora³². Za potpuno

29 Lindauer je pisao o mogućnostima interpretacije posvojnoga genitiva u njemačkom jeziku, naveo je da on može imati ulogu agenta, posvojnika ili teme i kako »...die verschiedenen thematischen Genitivattributstypen lassen sich strukturell nicht voneinander unterscheiden«. Lindauer (1995: 145)

30 Prema Glovacki–Bernardi (2004:61) anafora se može definirati kao »...sintagmatska supstitucija pri kojoj supstituendum prethodi supstituensu...«.

31 “Reflexive pronouns...obey strict conditions on what they can refer to, which differ from those for personal pronouns...” Cook i Newson (2007: 38)

32 Vidi 2.

određivanje subjekta nedostaje još pragmatički kriterij³³ po kojemu je subjekt ono o čemu se govori – topik (tema), a on bi u slučaju navedenih primjera bio doživljavač u kosom padežu – dativu i akuzativu. Takvim je topikaliziranim argumentima, koji su istovremeno i tematski najistaknutiji, u hrvatskom jeziku moguće u nekim situacijama vezati anaforu³⁴, pa se čini kako je upravo spoj semantičke i pragmatičke funkcije ključan za ostvarivanje koreferencije između anafore i njezina antecedensa, što je, kako je već rečeno, jedan od uvriježenih načina ponašanja subjekta.

- (12) a. Plaši ga povratak u svoj rodni kraj.
b. Godi joj gledati svoj odraz u vodi.
c. Brine ga što dugo neće saznati svoje rezultate.

Kada govori o PGU, Grimshaw (1990:164) navodi primjer talijanske anafore *proprio* »se«:

In sum, the object of a psychological verb can be the antecedent for *proprio*, but the subject cannot. This is because the object is the thematically most prominent argument and thus the only possible antecedent. The generalization cannot be stated in configurational or relational terms and must apparently be the matter of prominence. The facts for English anaphors are much the same.

Međutim čini se da u hrvatskome jeziku tematska istaknutost uvjetuje odabir antecedensa jedino kod PGU–a s logičkim subjektom i c–obilježjima [VP], [CP] i [NP] u kojima je sadržana anafora. Glagoli ove skupine s drukčijom a–struktururom i c–obilježjima ipak koreferiraju anaforu s gramatičkim subjektom rečenice i time se izdvajaju iz gore navedenog poopćenja Jane Grimshaw, što pokazuju primjeri (13a–c).

- (13) a. Marko je uplašio dječaka pored sebe.
b. Ugađala mu je svojim kulinarskim umijećem.
c. Ona me oduševila govoreći o sebi.

I takvo pravilo ima svojih ograničenja. Naime, ako uzročnika kodira imenska skupina proširena subjektivnim odrednikom, tada će anafora koreferirati s njim kao u (14a). Isto će se dogoditi i sa zavisnom rečenicom koja ima svoj subjekt kao u primjeru (14b), te s infinitivnom klauzom u kojoj se anafora veže za glavu sadržane NP³⁵ kao u (14c). U zadnjem slučaju anaforu se može tumačiti dvojako jer izvan širega konteksta nije jasno koreferira li ona s

33 Iako sumnja u univerzalnost kategorije subjekta, Kučanda (1999) kao prepoznatljive ističe njegove sintaktičke, semantičke i pragmatičke funkcije te svojstva kodiranja i ponašanja. Takve subjekte, koji se nekim svojim osobinama razlikuju od tipičnih, a odnose se prije svega na topik, Kučanda naziva logičkim, psihološkim te obavijesnim subjektima.

34 U primjerima (12a–c) antecedensi povratno–posvojne zamjenice *svoj* nisu izravni, tj. pripadnici su praznih kategorija PRO i pro. O tipologiji praznih kategorija vidi u Mihaljević (1998:227).

35 »To ujedno dokazuje kako je imenična skupina najmanja domena za vezanje anafore i njena antecedenta, a ne rečenica kako se to tradicijski određuje.« (Kuna, 2007:134)

logičkim subjektom rečenice (*joj*) ili s glavom NP–a sadržanom u infinitivnoj klauzi (*Marka*). Prema teoriji upravljanja i vezanja, točnije prema načelu A teorije vezanja, anafora se veže lokalno, za antecedens u svojoj neposrednoj blizini, dok pravila c–komande teorije upravljanja dozvoljavaju i subjektu na rečeničnoj razini da veže udaljenu anaforu ako njome upravlja³⁶.

- (14) a. Plaši ga njezin povratak u svoj rodni kraj.
 b. Brine ga što Marta dugo neće saznati svoje rezultate.
 c. Godi joj gledati Marka sa svojim sinom.

Zaključak

Psihološki predikati, koji su predmetom raščlambe u ovome radu, podijeljeni su na temelju sintaktičkih i semantičkih svojstava svojih argumenata u dvije osnovne skupine: *psihološke glagole doživljavanja (PGD)* i *psihološke glagole uzrokovanja (PGU)*. Razlika proizlazi iz njihovih leksičko–semantičkih osobina a očituje se prije svega u identifikaciji tematskih uloga unutar sintaktičkih koje ih kodiraju. Tako subjekt predikata iz skupine PGD–a kodira doživljavača a njegov objekt uzročnika, dok subjekt i objekt predikata iz skupine PGU–a kodiraju tematske uloge obrnutom proporcionalnošću. Kod druge je skupine glagola prikazana asimetrija između tematskih i sintaktičkih uloga argumenata zbog čega je prema Grimshaw nemoguće tvrditi da postoji vanjski argument – takav koji je i po svojim sintaktičkim i po semantičkim značajkama najistaknutiji argument u rečenici. Objekt tih glagola u velikom bi broju slučajeva mogao po pragmatičkom kriteriju biti prepoznat kao logički subjekt u kosom padežu jer upravo on odgovara nazivu *topik* – onome o čemu se radi u rečenici te uz određena ograničenja može koreferirati s anaforam. Spomenuta se asimetrija gubi prilikom nominalizacije, osim onda kada se to kosi sa značajkama ambigviteta posvojnih oblika, koji u pravilu stoje na mjestu odrednika, imaju ulogu subjekta nominaliziranog ustrojstva i kodiraju doživljavača.

U radu se nastojala prikazati specifičnost argumentne strukture psiholoških glagola promatranjem njihova ponašanja pri prijelazu iz jedne skupine u drugu, u postupku nominalizacije te vezanja anafore, identificirali su se njihovi pojavni oblici prema nekim uočljivim kriterijima i uočena je sličnost s pasivnim konstrukcijama i ergativnim glagolima. Velik dio psiholoških predikata može na jedan od tri prepoznatljiva načina prelaziti iz jedne skupine u drugu, prema principu $S_{\text{doživljavač}}P_1O_{\text{uzročnik}} \leftrightarrow S_{\text{uzročnik}}P_2O_{\text{doživljavač}}$. Glagoli poput *sviđati se*, *gaditi se*, *poraziti*, *impresionirati* razlikuju se po ponašanju od pripadnika triju spomenutih skupina, čime otvaraju nova pitanja i ponavljaju neka već postavljena. To se odnosi na uspostavljanje nedvosmislenih smjernica pri utvrđivanju pripadnosti *psihološkim glagolima* te što se čini još važnijim, na povezivanje pragmatičkog kriterija sa sintaktičkim i semantičkim pri identifikaciji subjekta, odnosno vanjskoga argumenta. Također bi valjalo utvrditi koliko svojstva agentivnosti (Van Valin, 1996) kod uzročnika koji nije gramatički subjekt utječu

36 Vidi Cook–Newson (2007:168).

na sposobnost vezanja anafore te u kojoj mjeri i na koji su način ta svojstva povezana s njegovom pragmatičkom istaknutošću. Nadalje, zanimljivo bi bilo usporediti psihološke predikate u hrvatskom jeziku s onima u drugim slavenskim jezicima, a proučavanje njihove argumentne strukture staviti u kontekst srodnih slavističkih proučavanja.

Čini se da je ovaj rad otvorio barem još toliko pitanja na koliko ih je odgovorio, što psihološke glagole i argumentnu strukturu njihovih argumenata čini temom vrijednom daljnjeg istraživanja.

Literatura

- ANIĆ, Vladimir ³2000. *Rječnik hrvatskoga jezika*, Novi Liber, Zagreb.
- BARIĆ, Eugenija, Mijo Lončarić, Dragica Malić, Slavko Pavešić, Mirko Peti, Vesna Zečević, Marija Znika, 2005. *Hrvatska gramatika*, Zavod za hrvatski jezik, Školska knjiga, Zagreb.
- BELLETTI, Adriana i Luigi Rizzi, 1988. "Psych-Verbs and Theta-Theory", *Natural Language and Linguistic Theory*, 6, str. 291–352.
- BIRTIĆ, Matea 2004a. »Dogadajnost i unutarnji ustroj glagolskih imenica na –nje«, *Filologija*, 42, str. 23–46.
- BIRTIĆ, Matea 2000b. »Neakuzativnost, vidske oznake i struktura imenica na –ač«, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 30, str. 17–29.
- CHOMSKY, Noam 1982. *Some Concepts and Consequences of the Theory of Government and Binding*, Cambridge, London: The MIT Press.
- CHOMSKY, Noam 1995. *The Minimalist Program*, Cambridge, London: The MIT Press.
- COOK, Vivian James, Mark Newson, ³2007. *Chomsky's Universal Grammar, An Introduction*, Blackwell Publishing, Oxford.
- CORDONI, Valia 2001. "Optimal" Linking for Modern Greek Psych Verb Constructions, CSLI Publications, Hong Kong.
- DOWTY, David 1991. "Thematic Proto-Roles and Argument Selection", *Language*. Vol. 67. <http://linguistics.berkeley.edu/~syntax-circle/syntax-group/dowty91.pdf> 14. lipnja 2011.
- FILLMORE, Charles J. 1968. "The Case for Case", *Universals in Linguistic Theory*, New York.
- GLOVACKI-BERNARDI, Zrinjka 2004. *O tekstu*, Školska knjiga, Zagreb.
- GRIMSHAW, Jane 1990. *Argument Structure*, Cambridge, London: The MIT Press.
- GROPEN, Jess, Steven Pinker, Michelle Hollander, Richard Goldberg 1991. "Affectedness and Direct Objects" *Cognition*, 41, Oxford, Elsevier Science Ltd, str. 153–195.
- IVŠIĆ, Stjepan 1970. *Slavenska poredbena gramatika*, Školska knjiga, Zagreb.
- JACKENDOFF, Ray S. 1972. *Semantic Interpretation in Generative Grammar*, Cambridge, London: The MIT Press.
- KATIČIĆ, Radoslav ³2002. *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Globus, Zagreb.
- KUČANDA, Dubravko 1999a. »O logičkom subjektu«, *Filologija*, 32, Zagreb, str. 75–90.
- KUČANDA, Dubravko 1999b. »Imaju li meteorološke predikacije subjekt?«, *Filologija*, 33, Zagreb, str. 75–91.
- KUNA, Branko 2003. »NP-pomicanje i posvojni genitiv«, *Jezikoslovlje*, 4.2, Osijek, str. 245–262.
- KUNA, Branko 2007. »Sintaktičke i semantičke kategorije u nominalizaciji«, *Sintaktičke kategorije*, Filozofski fakultet, Osijek, str. 125–144.
- LINDAUER, Thomas 1995. *Genitivattribute: Eine Morphosyntaktische Untersuchung zum deutschen DP/NP-System*, Max Niemeyer Verlag, Tübingen.
- MIHALJEVIĆ, Milan 1998. *Generativna sintaksa i semantika*, Hrvatsko filološko društvo, Zagreb.

- MIHALJEVIĆ, Milan 2002. »Minimalistički opis konstituentske strukture glagolskih skupina«, *Zbornik radova Riječki filološki dani*, IV, Filozofski fakultet, Rijeka, str. 263–277.
- MIHALJEVIĆ, Milan 2005. »O subjektivnim rečenicama uz obezličene glagole«, *Od fonetike do etike: Zbornik o sedamdesetogodišnjici prof. dr. Josipa Silića*, Disput, Zagreb, str. 199–216.
- MIHALJEVIĆ, Milan 2008. »Strukturni i nestrukturni padeži u hrvatskom jeziku«, *Sintaksa padeža*, Filozofski fakultet, Osijek, str. 179–192
- PETZ, Boris, Ivan Furlan, Slavko Kljajić, Vladimir Kolesarić, Mirjana Krizmanić, Silvija Szabo, Branimir Šverko, 2005. *Psihologijski rječnik*, Naklada Slap, Zagreb.
- RADFORD, Andrew 1998. *Syntax: A minimalist introduction*, University Press, Cambridge.
- SAEED, John I. 2009. *Semantics*, Wiley–Blackwell, West Sussex.
- VAN VALIN, Robert D. Jr., David P. Wilkins, 1996. "The Case for 'Effector Case Roles', Agents and Agency Revisited", *Grammatical Constructions: Their form and Meaning*, Oxford University Press, Oxford, str. 289–322.

The Argument Structure of Psychological Verbs in Croatian

This paper is based on the theoretical framework of generative grammar and uses its methodology for studying the behaviour of psychological predicates in Croatian, and for studying the integration of arguments within their argument structure. It observes syntactic, morphosyntactic and semantic features of the predicates in context of other similar research in the English language (Grimshaw, 1990, Radford, 1998). Based on the integration of syntactic and semantic properties of their arguments, psychological predicates are divided into two groups, named in several different ways in English. In this paper they are called *psihološki glagoli doživljavanja (PGD)* 'psychological verbs of experiencing' and *psihološki glagoli uzrokovanja (PGU)* 'psychological verbs of causing'. Besides having other distinctive features, the two groups differ in the manner of aligning syntactic and semantic prominence of their arguments, whereas the existence of the external argument is being determined not only by its position in the V' interprojection, but also by the overlapping of the syntactic category of subject and the semantically most prominent argument in the argument structure (Grimshaw, 1990). Author's intention in the second part of the paper is to determine category selection features of all possible appearances of internal and external arguments in the argument structure of PGDs and PGUs, as well as to determine the morphosyntactic features of the ways verbs transform from one group into the other. While observing the processes of nominalization and anaphora binding, it becomes apparent that the additional criteria are necessary for determining the external argument or the subject of a clause, because some conclusions based on studying English phenomena do not apply to every situation in Croatian. This mostly refers to including the pragmatic criterion to the applied levels of analysis. The paper defines certain regularities in the behaviour of the argument structure of psychological predicates, yet some questions are left open for further research.

Key words: psychological verbs, argument structure, generative grammar, Croatian language

Ključne riječi: psihološki glagoli, argumentna struktura, generativna gramatika, hrvatski jezik